

TÜRKİYE’DE GELİR EŞİTSİZLİĞİNİN MALİYE POLİTİKASI ARAÇLARI VE KURUMSAL FAKTÖRLER AÇISINDAN ANALİZİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ*

Erdoğan TEYYARE¹, Kübra SAYANER²

Geliş: 16.08.2018 / Kabul: 11.09.2018

DOI: 10.29029/busbed.454029

Öz

Ekonomik birimlerin milli gelirden aldıkları payların, birbirinden farklı olması sonucu ortaya çıkan gelir eşitsizliği, gelişmişlik düzeylerine bakılmaksızın tüm ülkelerin temel ekonomik amaç ve politikalarını oluşturan önemli bir unsurdur. Gelir eşitsizliği, sosyal ve ekonomik sorunları da beraberinde getirdiği için üzerinde durulması gereken önemli bir konu haline gelmektedir. Devletler bu sorunu çözmek için çeşitli politikalar geliştirmekte, bunların en başında da maliye politikası uygulamaları gelmektedir. Kamu kesimi özellikle maliye politikası araçlarından vergiler ve kamu harcamaları ile gelirin yeniden dağıtılmasını sağlayarak, gelir dağılımında adaleti sağlamaya çalışmaktadır. Bir ülkede gelir eşitsizliğinin ortaya çıkmasında çeşitli faktörlerin etkisi olmasının yanı sıra, ülkenin kurumsal yapısı da büyük öneme sahiptir. Buna göre, güçlü kurumsal yapısı olan, diğer bir ifade ile kurumsal kalite düzeyi yüksek olan ülkelerde gelir eşitsizliğinin daha düşük olması beklenmektedir. Bu çalışmada, Türkiye’de 1990-2016 yılları arasındaki maliye politikası araçlarından vergiler, kamu harcamaları ve kamu borçlanması ile kurumsal kalite faktörünün gelir dağılımı üzerindeki etkisi En Küçük Kareler Yöntemi (EKK) ile analiz edilmiştir. Sonuç olarak

* Bu çalışma Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde kabul edilen “Türkiye’de Gelir Eşitsizliğinin Maliye Politikası Araçları ve Kurumsal Faktörler Açısından Analizi ve Çözüm Önerileri” başlıklı yüksek lisans tezinden geliştirilmiştir.

1 Dr. Öğr. Üyesi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye Bölümü, erdoganteyyare@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1032-5549>

2 Maliye Bilim Uzmanı, kubra_sayaner@hotmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4998-7307>

kamu harcamaları, vergiler ve kurumsal kalite düzeyinde meydana gelen artışların, gelir dağılımındaki eşitsizliği azalttığı, kamu borçlanma düzeyinde meydana gelen bir artışın ise gelir dağılımında eşitsizliği artırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Gelir Eşitsizliği, Maliye Politikası, Kurumsal Kalite, En Küçük Kareler Yöntemi, Gini Katsayısı

ANALYSIS OF INCOME INEQUALITY IN TERMS OF FISCAL POLICY INSTRUMENTS AND INSTITUTIONAL QUALITY FACTORS IN TURKEY AND SUGGESTED SOLUTIONS

Abstract

The income inequality that occurs when the economic units take their margins different from each other is an important component, which constitutes the basic economic aim and policies of all countries regardless of their level of development. Income inequality is an important issue that needs to be addressed as it brings along social and economic problems. States develop various policies to solve this problem, and at the top of them are fiscal policy implementations. The public sector is trying to provide justice in the distribution of income by ensuring redistribution of income with taxes, which is one of the fiscal policy instruments and public expenditures. In addition to being influenced by various factors in the emergence of income inequality in a country, the institutional structure of the country also has great precaution. In the light of this view, it is expected that income inequality shall be lower in countries whose institutional structure is strong; in other words, institutional quality level is high. In this study, in Turkey between the years of 1990-2016, the effects of taxation, public expenditure and public debt as the instruments of fiscal policy and institutional quality factor have been analysed by Least Squares Method (OLS). As a result, increases in public expenditures, tax and institutional quality levels have reduced income disparity, while an increase in public borrowing has resulted in an increase in income distribution inequality.

Keywords: Income Inequality, Fiscal Policy, Institutional Quality, Least Squares Method, Gini Coefficient

Giriş

Genel olarak ülke ekonomilerinin temel hedefi gelirlerini artırmak olsa da, artan bu gelirin dağılımı ve dolaşımı da büyük öneme sahiptir. Gelirin adil bir dağılım göstermemesi sonucu, bir başka ifade ile gelir dağılımında ortaya çıkan eşitsizlikler, ekonomik ve sosyal birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Gelir dağılımında eşitsizlik nedeniyle, toplumun bir kısmının gelir seviyesi çok yüksek olup daha

fazla satın alma gücüne sahip olurken, diğer bir kesim zorunlu ihtiyaçlarını karşılayacak kadar gelir elde edememektedir. Bu nedenle çözülmesi gereken başlıca sorunlar arasında yer almaktadır. Gelir dağılımındaki bu eşitsizliği azaltmak için devlet tarafından ücret, fiyat, gelirler, servet, eğitim ve maliye politikaları gibi çeşitli politikalar üretilmektedir. Devlet gelir dağılımında eşitsizliği ortadan kaldırmak için özellikle maliye politikası ile müdahalede bulunmakta olup, bu politikanın araçlarından olan vergiler ve kamu harcamaları ile gelir eşitsizliğini azaltmaya çalışmaktadır.

Bir ülkede gelir eşitsizliğinin ortaya çıkmasında çeşitli faktörlerin etkisi olmasının yanı sıra, son zamanlarda ülkelerin kurumsal yapısının da gelir dağılımı üzerinde önemli bir etken olduğu üzerinde çalışmalar yapılmaktadır. Bir ülkede kanun ve düzen açısından bir sorun olmaması ve suç oranlarının düşük olmasını ifade eden hukuk ve düzenin etkin işlenmesi, hükümetin mevcut görevlerinin yerine getirmede istikrarlı olması, etkin işleyen bürokrasi, sosyoekonomik şartların iyileştirilmesi, ülke içerisinde siyasi şiddetin olmaması olarak ifade edilen içsel çatışmaların ve hükümete karşı ülke dışındaki güçler tarafından yapılan şiddet içeren ya da içermeyen dış baskılar olarak ifade edilen dışsal çatışmaların olmaması vb. gibi çeşitli kurumsal kalite göstergelerinin iyi durumda olması, gelir dağılımını olumlu yönde etkilemektedir. Bu gibi nedenlerle, kurumsal yapısı gelişmiş olan ülkelerde gelir eşitsizliğinin daha düşük olması beklenmektedir.

Çalışmanın temel hipotezi, maliye politikası araçlarından olan vergiler, kamu harcamaları ve kamu borçlanması ile kurumsal yapıyı temsil eden kurumsal kalite faktörünün gelir eşitsizliği üzerinde bir değişime yol açmasıdır. Çalışma ilk olarak gelir dağılımı kavramı, gelir dağılımı ve maliye politikası ilişkisi teorik olarak ele alınmaktadır. İkinci olarak kurumsal faktörler ve gelir dağılımı ilişkisi teorik olarak değerlendirilerek literatür taraması yapılmıştır. Son olarak temel hipotez ve değişkenler çerçevesinde ampirik analiz ve sonuç kısmına yer verilmiştir.

2. Gelir Dağılımı

Gelir; bir ekonomide üretim faktörlerinin, milli ürünün oluşumuna katkıda bulunması sonucu, bir yıl içerisinde elde ettikleri mal ve hizmetlerin parasal değerlerinin toplamı olarak ifade edilmektedir (Karakayalı, 2005: 47). Kapitalist ekonomide emek, sermaye, girişimci ve doğal kaynaklar olmak üzere dört farklı üretim faktörü bulunmaktadır. Bu üretim faktörlerinin her biri geliri farklı bir şekilde ifade etmektedir. Emegın gelirine “ücret”, sermayenin gelirine “faiz”, girişimcinin gelirine “kar” ve doğal kaynakların gelirine ise “rant” adı verilmektedir (Hançerlioğlu, 1986: 127). Gelir dağılımı ise, bir ülkede yaşayan kişiler tarafından üretilen mal ve hizmetlerden elde edilen toplam gelirin, yine o ülkedeki bireylere

dağılım araçları ile paylaştırılması veya gelirin o ülkedeki bireylere bölüşümü ya da bireyler arasında dağılım oranı olarak ifade edilmektedir (Işığışık, 1998: 1). Bir ülkede gelir dağılımı ifadesinden, ekonomide belirli bir zamanda oluşturulan gelirin, ekonomideki karar birimleri tarafından ne ölçüde dağıtıldığına anlaşılması gerekmektedir. Ülkeler arasındaki gelir dağılımı çeşitlilik gösterse de, eşit ve adaletli bir gelir dağılımı çizelgesi bulmak neredeyse imkânsızdır (Eğilmez ve Kumcu, 2004: 126).

Günümüzde gelir dağılımında adaletin sağlanması demokratik yönetimin devamında önemli bir rol oynamakla birlikte, sosyal devlet anlayışının da bir sonucu olarak gelir dağılımında adaletin sağlanmasını amaçlayan politikalar, gelir dağılımının düzenlenmesinde büyük öneme sahiptir (Öztürk, 2012: 420). Sosyal devlet, ekonomik açıdan gücü olmayan kimseleri koruma düşüncesinden hareket edilerek geliştirilmiş bir anlayıştır. Bu bakımdan sosyal devletin asıl amaç ve görevleri arasında adalet, refah ve güvenliğin sağlanması yer almaktadır (Balta, 1972; Türk, 1974). Bu nedenle, devletin ekonomik ve sosyal hayata müdahalede bulunarak, sosyal adaleti gerçekleştirmek için gelir dağılımında adaleti tesis etmesi gerekmektedir (Çağan, 1980: 144).

Çeşitli şekillerde dağılım gösteren milli gelirin; bireyler arasında ne şekilde dağıldığı bireysel gelir dağılımının, üretim faktörleri arasında ne şekilde dağıldığı fonksiyonel gelir dağılımının, bölgeler arasında ne şekilde dağıldığı bölgesel gelir dağılımının, sektörler arasında nasıl dağıldığı ise sektörel gelir dağılımının konusunu oluştururken, bunlara ilave olarak, gelirin birincil ve ikincil dağılımı ile yatay ve dikey gelir dağılımından da bahsetmek mümkün olmaktadır (Öztürk, 2016: 337). Birincil gelir dağılımı, belirli bir dönem içerisinde piyasa sürecinin meydana getirdiği gelir dağılımını ifade etmektedir. İkincil gelir dağılımı ise, devletin piyasa mekanizmasının işleyişine müdahalesi sonucunda meydana gelen gelir dağılımını ifade etmektedir (Gürdal, Altundemir ve Şanver, 2015: 195). Yatay gelir dağılımı, bir toplum içindeki aynı gelir grubuna sahip kişiler arasında gelirin yeniden dağılımını ifade ederken, farklı gelirlere sahip olan alt ve üst gelir grupları arasında gelirin yeniden dağılımı, dikey gelir dağılımı olarak ifade edilmektedir (Öztürk 2016: 341).

3. Gelir Dağılımı ve Maliye Politikası

Bir ekonomide temel iktisadi ve sosyal amaçların gerçekleştirilmesi için, kamu gider ve gelirlerinin büyüklüğünün ve bileşiminin bütçe politikası yoluyla değiştirilmesi olarak tanımlanan maliye politikası (Aksoy, 1991: 494), bir iktisadi ve sosyal amaç niteliğindeki gelir dağılımında eşitsizliğin azaltılması konusunda kullanılan şüphesiz en etkili politikalardan biri konumundadır (Yılmaz, 2015: 357). Gün-

müzün, sosyal refah devleti anlayışına göre gerçekleştirilmesi gereken en önemli görevlerden birisi gelir dağılımında adaletin sağlanmasıdır (Nadaroğlu, 1981: 120). Devletin adil bir gelir dağılımı sağlaması, elindeki çeşitli hukuki, parasal ve mali araçlarla mümkün olmaktadır (Eker, Altay ve Sakal, 1994: 235).

Maliye politikasının araçları olan vergiler, borçlanma, kamu harcamaları kişilerin gelirlerini doğrudan doğruya bir anda değiştirebilmektedir. Vergiler genel olarak gelirlerden ödendiği için kişilerin gelirlerini doğrudan doğruya vergi miktarı kadar azalttığı, kamu harcamalarının ise, faktör ödemeleri ve transferler vasıtasıyla kişilerin gelirlerine dolaysız bir şekilde ilave edildiği söylenebilmektedir (Eker, Altay ve Sakal, 1994: 236). Bu gibi nedenlerle, çeşitli amaçlar için kullanılabilen mali araçlar, gelir dağılımında adaleti sağlamaya yönelik olarak da kullanılmaktadır.

Vergilerin düşük gelirli kesimden alınması yerine, yüksek gelire sahip kesimden alınarak, vergilerin genel olarak yüksek gelirli kesime yüklenmesi günümüzün en önemli vergilendirme prensipleri arasında yer almaktadır. Vergi adaleti, eskiden vergilemede eşit yük olarak algılanırken, bugün gelir ve serveti fazla olan kesimden daha fazla vergi tahsiline dönüşmüştür. Bunu sağlayabilmek içinde, artan oranlı vergiler ve servet vergileri koyulmuş, bunun neticesinde yüksek gelire sahip kesimin harcanabilir gelirin azaltılması sağlanmıştır (Özer, 1980: 291). Gelirin yeniden dağıtılması ve sosyal adaletin sağlanması da vergilerin artan oranlı olmasını gerektirerek, yüksek gelir ve servete sahip olan kesime uygulanacak olan artan oranlı vergi tarifeleri, gelir ve servet dağılımındaki adaletsizlikleri kısmen önleyerek, gelirin yeniden dağıtılmasına yeterli fonları sağlamaktadır (Tuncer, 1970: 45). Maliye politikası, brüt gelirden net gelire geçişi belirleyerek gerek transfer geliri gerek doğrudan vergi gelirlerinin değişimi üzerinde etkisini göstermektedir. Böylece devlet, sınıflardan farklı seviyede vergi toplayarak ya da bazı sınıflardan farklı seviyede transfer gelirleri aktararak yeniden bir dağılım gerçekleştirmektedir (Aksu, 1993: 52).

Kamu harcamaları ise devletin vergi, resim, harç vb. gibi çeşitli kaynaklardan elde ettiği fonların yeniden hizmet yoluyla topluma aktarmasıdır. Bu aşamada devlet, harcama yoluyla devreye girerek, ekonomide üretim sonucu ortaya çıkan gelirin dağılımını iyileştirmeye çalışmaktadır. Çünkü piyasa sürecinde üretim sonucu elde edilen gelir, üretim faktörleri arasında adil bir şekilde dağılım göstermemiş olabilmektedir. Bu süreçte devlet, gelirin dağılımına vergi olarak, fonksiyonel dağıtım sonunda üretim faktörlerinin payına düşen gelirin azalmasına imkân verirken, diğer taraftan özellikle transfer harcamaları gibi kamu harcaması yoluyla bazı faktör geliri sahiplerinin gelirlerinin belirli bir ölçüde artmasını sağlamaktadır (Eker ve Tüğen, 1987: 100). Devlet, genel olarak vergileme ile toplayıcı yönde bir etki gösterirken, kamu harcamaları yapmasıyla da dağıtıcı yönde önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, gelir dağıtımında vergilemeden daha fazla etkili olan bu yolla, gelir du-

rumu düşük olan kesime herhangi bir karşılığı olmadan bedava hizmet, dolaysız yardımlar yaparak gelirin yeniden dağıtılmasını gerçekleştirebilmektedir. Gelirin yeniden dağıtımı, bir mal ve hizmet karşılığı olmadan yapılan transfer harcamaları ile kişilere ya da ailelere yapılan özel yardım olarak nitelendirilebilen yardımlar şeklinde yapılmaktadır (Tuncer, 1970: 61). Sosyal amaçlı yapılan emekli aylıkları, dul ve yetim aylıkları, işsizlik sigortaları, asker ailelerine yapılan yardımlar, öğrenci bursları, parasız yatılı okuma olanakları gibi çeşitli şekillerde gerçekleştirilen transfer harcamalarıyla, maliye politikası amaçlarından olan gelir dağılımında adaletin sağlanması hedeflenmektedir (Erdem, Şenyüz ve Tatlıoğlu, 2009: 58). Tüketime uygulanan sübvansiyonlarda düşük gelire sahip kesimin gelirlerini artırmaktadır. Ancak transfer harcamaları içerisindeki borçlanmalar için ödenen faizler gibi bazı transfer harcamaları, yüksek gelir gruplarına aktarıldığından gelir dağılımında eşitsizlikleri artırmaktadır (Susam, 2016: 189).

Vergiler gibi bir kamu geliri olan borçlanma ise, zora dayalı olmayan ve bir karşılığı olan kamu geliri türü olarak tanımlanmaktadır. Borcun bir kez ortaya çıkması amacı ne olursa olsun, gelir dağılımı ve istihdam üzerinde çeşitli etkilere neden olmaktadır. Devlet borçlarına ödenen faizler, genellikle borç verenlerin çoğunluğunun yüksek gelire sahip kesim olması nedeniyle, gelir dağılımında eşitsizliklerin artmasına neden olmaktadır. Devlet borçlarının gelir dağılımı üzerindeki etkisine bakılacak olursa, devlete vergi ödeyenlerle borç verenlerin aynı kişi olması durumunda herhangi bir adaletsizlik durumundan bahsedilmemektedir. Ancak, devlete borç verenlerle vergi ödeyicilerinin aynı kişi olmaması gelir dağılımında bozulmalara neden olmaktadır (Eker, Altay ve Sakal, 1994: 255).

4. Gelir Dağılımı ve Kurumsal Kalite

Kurumların, özellikle son yıllarda bazı makroekonomik büyüklükler üzerinde etkili ve önemli bir faktör olduğu kabul edilmekte olup, ülkeler arasındaki büyüme ve gelir farklılıklarının ana nedenlerinden birisinin kurumlar ve kurumsal yapı olduğu üzerinde durulmaktadır (Acemoglu, Johnson ve Robinson, 2005: 2). Kurum kavramı son yıllarda iktisatçıların çoğunluğu tarafından: “Bir toplumda oynanan oyunun kuralları, insanlar arasında etkileşimi biçimlendiren insanların ortaya koyduğu kısıtlamalardır.” şeklinde tanımlanmaktadır (Barzel 1989; Grossman ve Helpman, 2001). North (2010)’a göre kurumların ortaya çıkması ve devamlılığı, geçmişe bağlı olmasıyla açıklanabilmektedir. Aynı zamanda, kurallar gereği kişilerin belirli bir davranış şeklini gerçekleştirmesi gerektiğini, eğer bu davranışlara uymazlarsa ceza mekanizması ya da bu davranış yapısını yapmamasından kaynaklı bir kayıpla karşı karşıya kalabileceklerini ileri sürmektedir (Greif, 2006: 8). Bu nedenle, kurumlar anayasa, yasa, mülkiyet hakları vb. gibi resmi ve yazılı kuralardan oluştukları için formel ve örf, adet, gelenek, dini inançlar vb. gibi yazılı

ve resmi olmayan kurallardan oluştuğu için informal sınırlamalardan meydana gelmektedir (North, 1991: 101). Bu bakımdan kurumlar, toplumda yaşayan kişilerin tercihlerini tanımlayan ve kısıtlayan, diğer bir ifade ile toplumdaki tüm insanların insani etkileşimlerini sosyal, siyasal ve ekonomik yönlerden biçimlendiren çeşitli sınırlamaları kapsamaktadır (North, 2010: 10).

Kurumsal yapı ise, “insan ilişkilerini düzenleyen her türlü düşünsel alışkanlık” olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım, 2010: 111). Kurumlar, belirli konularda çeşitli davranışsal ya da diğer kısıtlamaları ifade ederken, kurumsal yapı işgücü piyasasındaki kurumlar ya da finansal kurumlar gibi bu tür kurumların yönetim yapısı ve organizasyonu ile ilgili yapıyı ifade etmektedir (Kong, 2007: 6). Bir ulusun kurumsal yapısı, zaman içerisinde o ülkenin ekonomik performansını belirleyen en önemli faktörlerden birisidir. Ancak genel olarak ekonomik teoride kurumların rolü, büyük oranda göz ardı edilmektedir. Oysa kurumlar, insan davranışlarına şekil vererek, insan eylemleriyle ilgili belirsizlikleri azaltmaktadır. Ayrıca hem işlemlerde hem de bilgi maliyetinde bir azalma sağlayarak, insan etkileşimlerini kolaylaştırmak için istikrarlı bir yapı konumundadır (North, 1990: 3).

Kurumsal kalite, kurumların etkin olarak işleyebilmesi ve kuralların seçilmesi sırasında, doğru ve uygulanabilir tercihlerin olmasını gerektirmektedir (Teyyare, 2013: 75). Bu sebeple, kurumsal kalite oranının yüksek olduğu ülkelerde gelir dağılımında eşitsizliğin daha düşük oranda olması beklenmektedir. Kurumsal kalite, devleti yönetenlerin sınırsız olarak karar alma yetkisinin olması, yolsuzluk oranlarının yüksek olması, mülkiyet haklarının korunmaması ve genel kuralların uygulanmaması gibi durumlarda düşüş göstermektedir. Bunun sonucu olarak da kaynak bölüşümü ve hizmet sunumunda etkinsizliklere yol açmaktadır (Chong ve Calderon, 2000: 761). Özellikle son yıllarda gelir dağılımında eşitsizliklerin kurumsal açıdan büyük bir öneme sahip olması, gelir dağılımı ile özellikle yolsuzluk ve politik kurumlar arasında bir ilişkinin mevcut olmasından dolayı etkili olmuştur (Zhuang, Dios ve Lagman-Martin, 2010: 12).

Kurumsal kalite göstergelerinden özellikle yolsuzluğun, gelir eşitsizliği üzerinde önemli ölçüde negatif bir etkisi bulunmakla birlikte, özellikle yoksul kesim üzerinde gelir eşitsizliğini artırmaktadır. Yolsuzluk nedeniyle servet dağılımında da bir eşitsizlik meydana gelmekte olup, düşük oranda ekonomik büyüme, vergilerde azalan oranlı vergileme, beşeri sermaye için yatırımın engellenmesi ve sosyal harcamalarda da bir azalma ortaya çıkmaktadır (World Bank, 2000: 168). Bu nedenlerle yolsuzluk, vergi sistemini bozmakla birlikte kamu gelirlerinde bir azalmaya yol açmakta ve vergilemede adaleti negatif olarak etkilemektedir (Dökmen, 2012: 44). Ayrıca yolsuzluğun gelir dağılımı üzerindeki olumsuz etkisi ile gelir eşitsizliğini artırıcı olmasının yanı sıra, gelirin yeniden dağılımında da bozucu bir etkisi bulunmaktadır (Chong ve Gradstein, 2004; Dinçer ve Günalp, 2008; Gyimah-Brempong ve

Camacho, 2006; Hindriks, Keen ve Muthoo, 1999; Johansson, 2013). Gelir dağılımında eşitsizliğin artması sonucu, ekonomik büyüme yavaşlamaya başlamaktadır. Ayrıca gelir dağılımında eşitsizliğin artması sonucu suç oranlarının da artması, buna bağlı olarak toplumsal düzenin bozularak, toplumda huzursuzluğun ve kaygının oluşmasına da neden olmaktadır (Barro, 2000; Perera ve Lee, 2013).

Kurumsallaşmayı ortadan kaldıran en önemli faktörlerden birisi de kayıt dışılık olmakla birlikte, kayıt dışılığın daha yaygın olduğu bölgelerde emek gelirlerinin düşük olması sonucu, sermaye geliri elde edenlerle emek geliri elde edenler arasında gelir farkının artmasına neden olacaktır. Bu nedenle hükümet, kayıt dışılığın önüne geçecek önlemleri alması gerekmektedir (Günçavdı, 2015: 297).

Kurumlarla ilgili son zamanlarda yapılan birçok çalışma mevcut olmakla birlikte, yapılan çalışmalar kurumların, ülkelerin ekonomik başarısı üzerinde pozitif yönde bir etki meydana getirdiğini göstermektedir (Acemoglu, Johnson ve Robinson, 2005; North, 1994; Olson, 1996).

5. Literatür

Literatürde gelir eşitsizliği ile ilgili yapılan çalışmalar oldukça fazla olmasına karşın, son yıllarda kurumsal kalite ile gelir eşitsizliği arasındaki ilişkisi de araştırmalara konu olmuştur. Bu başlık altında kurumsal kalite, gelir eşitsizliği ve bu konular ile ilgili yapılan teorik ve ampirik çalışmalara ve bulgularına kısaca değinilmektedir. Yapılan çalışmalarda, kurumsal kalitenin bir bütün olarak ele alınmasının yanı sıra, kurumsal kalite göstergelerinin ayrı ayrı ele alındığı çalışmalara da yer verilmiştir.

Tablo 1. Gelir Eşitsizliği- Kurumsal Kalite

<i>Yazar/Tarih</i>	<i>Bulgu</i>
<i>Avcı ve Avcı (2017)</i>	1984-2011 yılları arasında 23 OECD ülkesinde kurumsal kalite ve gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi, sabit ve rassal etkiler modeli ile araştırmışlardır. Araştırma bulgularına göre, kurumsal kalite ile gelir eşitsizliği arasında negatif bir ilişki olduğu, kurumsal kalitenin gelir eşitsizliğini azaltmada etkin bir araç olduğu sonucuna ulaşmışlardır.
<i>Apergis, Dinçer ve Payne (2014)</i>	1981-2004 yılları arasında ABD eyaletlerindeki özgürlük ve gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi granger nedensellik testi ile inceledikleri çalışma bulgularına göre, ekonomik özgürlük ile gelir eşitsizliği arasında çift yönlü bir ilişkinin olduğu, uzun dönemde ekonomik özgürlük gelir dağılımında eşitsizliği azaltırken, gelirin yeniden dağılımını sağlayan politikalar sebebiyle, yüksek gelir eşitsizliğinin ekonomik özgürlüğü azalttığı sonucuna ulaşmışlardır.

Atif vd. (2012)	Küreselleşme ile gelir eşitsizliği arasındaki ilişkinin tespiti için gelişmekte olan 68 ülke üzerinde 1990-2010 yıllarını kapsayan panel veri yöntemi ile yaptıkları çalışma bulgularına göre, gelişmekte olan ülkelerde küreselleşme, gelir dağılımında eşitsizliği artırmaktadır.
Tebaldi ve Mohan (2010)	Gelir eşitsizliğinin nedenleri üzerine yaptıkları çalışma bulgularına göre kötü yönetim, siyasi istikrarsızlık ve yolsuzluğun gelir eşitsizliğini artırıcı bir etkisi olduğunu, bu nedenle de fakirliği artırdığı bulgusuna ulaşmışlardır.
Bergh ve Nilsson (2010)	1970-2005 yılları arasında gelir eşitsizliği ile küreselleşme ve ekonomik özgürlük arasındaki ilişkiyi, KOF İsviçre Ekonomi Araştırmaları Enstitüsü tarafından hazırlanan Küreselleşme Endeksinin (KOF Index of Globalization) alt endekslerini kullanarak analiz etmişlerdir. Çalışma bulgularına göre, sosyal küreselleşme, uluslararası ticaretin serbestleşmesi ve liberalleşme gelir dağılımında eşitsizliği yükseltmekte olup, az gelişmiş ülkelerde bu eşitsizlik daha fazla artmaktadır.
Easaw ve Savoia (2009)	Afrika, Asya ve Latin Amerika bölgelerinden düşük ve orta gelirli gelişmekte olan ülkeler ile kurumsal kaliteyi temsilen mülkiyet haklarının korunması göstergesi arasındaki ilişkiyi, yatay kesit ve panel veri yöntemlerini kullanarak analiz etmişlerdir. Araştırma bulgularına göre, mülkiyet edinme gibi hakların azınlıkların politik veya ekonomik kazanımlarını yükseltmesi sonucunda gelir dağılımını bozabileceği ve buna göre mülkiyet haklarının korunmasında ortaya çıkan bir artışın gelir eşitsizliğini daha fazla artıracığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu durum özellikle gelir düzeyi düşük olan ülkelerde çok daha yaygın durumda olup, bu etkiyi dengelemek için kurumsal yapının güçlendirilmesi gerektiği önerisinde bulunmuşlardır.
Dreher ve Gaston (2007) ve Hamanaka (2008)	Gelir eşitsizliği ile demokrasi arasındaki ilişkiyi incelemek için yaptıkları çalışmaya göre, demokrasinin daha yüksek olduğu toplumlarda, bu durumun gelir dağılımında eşitsizliğini artırdığı sonucuna ulaşmışlardır. Fakat bu sonucun teorik beklentilere göre uygun olmadığını ifade etmişlerdir.
Gradstein (2007)	Dünya Bankası ve ICRG alt endekslerinden oluşan kurumsal kalite faktörleri ile gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmasına göre, gelir eşitsizliği ile hukuk ve düzen, hükümet kalitesi ve yolsuzluk arasında kuvvetli bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Çalışma bulgularına göre, gelir eşitsizliğinin azalmasında kurumsal kalitenin artmasının önemli bir rolü olduğunu saptamıştır.
Chong ve Gradstein (2007)	121 gelişmiş ve gelişmekte olan ülke üzerinde yaptıkları çalışmada, 1984-2000 yılları arasındaki gelir eşitsizliği ve ICRG verilerinden elde ettiği kurumsal kalite arasındaki nedensellik ilişkisini panel veri analiz yöntemini kullanarak gerçekleştirmişlerdir. Çalışma sonucuna göre, gelir eşitsizliğinin artması gelir düzeyi yüksek olan kesime pozitif ayrıcalıklar vererek kurumsal kaliteyi zayıflatmakta ve kurumsal kalitenin yükselmesi gelir eşitsizliğini düşürmektedir. Aynı zamanda, gelişmiş ülkeler ile gelişmekte olan ülkeler arasında bir karşılaştırma yapıldığında, gelişmiş ülkelerde kurumsal kalitenin yükselmesi gelişmekte olan ülkelere göre gelir eşitsizliği üzerinde pozitif yönde daha etkili olduğu gözlemlenmiştir.

Dreher ve Gaston (2007)	Ekonomik, politik ve sosyal açıdan ele aldıkları küreselleşme ile gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi 123 ülke üzerinde analiz ettikleri çalışmada, küreselleşme sonucu gelir dağılımında eşitsizliklerin artmakta olduğu, bu artışın OECD ülkelerinde daha güçlü bir şekilde olduğu bulgusuna ulaşmışlardır.
Gyimah-Brempong ve Camacho (2006)	21 OECD ülkesi üzerinde yaptıkları çalışmaya göre, yolsuzluk oranındaki bir artışın gelir eşitsizliğini belirli bir oranda artıracağı sonucuna ulaşmış, bu durumu hızlı bir ekonomik büyümenin geliri artırdığını ve yoksulluğu azalttığı ile açıklamışlardır. Fakat yolsuzluğun olması fiziksel sermaye oranını düşürerek ekonomik büyümeyi azaltmakta olduğu, bunun sonucu olarak da gelir eşitsizliğinin artmakta olduğu sonucuna ulaşmışlardır.
Carter (2006)	Kurumsal kalite göstergesi olarak kabul edebileceğimiz ekonomik özgürlükler ile gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi araştırdığı çalışmasına göre, ekonomik özgürlüklerin gelir elde edilmesinde birçok imkân sunmasından dolayı özellikle toplumdaki yoksulların aleyhine gelir dağılımının bozulmasına neden olarak, gelir eşitsizliğini artırdığı sonucuna ulaşmıştır.
Chong ve Gradstein (2004)	Gelir eşitsizliği ile kurumlar arasındaki ilişkiyi araştırmak için farklı veri setleri ile yaptıkları çalışmada, bu iki değişken arasında çift yönlü nedensellik olduğunu tespit etmişlerdir. Ayrıca çalışmada kurumsal kalite göstergeleri bireysel olarak hükümet istikrarı, hukuk ve düzen, yolsuzluk, bürokratik kalite ve demokratik hesap verilebilirliğin gelir eşitsizliği üzerindeki etkisi ile birlikte, bu göstergelerin ortalaması alınarak, kurumsal kalite etkisine de bakılmış ve kurumsal kalitenin gelir eşitsizliği üzerinde azaltıcı bir etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
Acemoglu (2003)	ABD, İngiltere ve Kıta Avrupa’sında gelir eşitsizliklerine ilişkin dağılımı inceledikleri çalışmaya göre, son yıllarda gelir eşitsizliğinin Kıta Avrupası’nda yükselmediğinin, ABD ve İngiltere’de ise gelir eşitsizliğinin yükseldiği sonucuna ulaşmıştır. Gelir eşitsizliğinin Kıta Avrupası’nda artmamasını, emek piyasasındaki kurumların, ücret artışları üzerindeki baskısı ve düşük donanımlı işçilerin üretimini arttırılmasında teknolojik yatırımları daha fazla teşvik etmesi ile açıklamaktadır.
Sonin (2003)	Mülkiyet hakkının korunması ve gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmaya göre, mülkiyet haklarının devlet tarafından yeterli olarak korunmamasının yanı sıra, gelir seviyesi yüksek olan kesimin lehine göre düzenlenmesinin, gelir dağılımında eşitsizliği arttırmakta olduğunu ifade etmektedir. Ortaya çıkan bu durum, refahın düşük gelire sahip olan kesimden kaçırılıp, geliri yüksek olan kesime doğru yeniden dağılımı ile gerçekleşmektedir.

Chong (2001)	Gelir eşitsizliği ile demokrasi arasındaki ilişkiyi dinamik panel veri modellerini kullanarak, yatay kesit analiz yöntemiyle 1960-1995 yılları arasında baz alarak gerçekleştirmiştir. Analiz sonucuna göre, gelir dağılımında eşitsizlik ile demokrasi arasında sıradan bir ilişki olmadığını, gelir düzeyi düşük ve gelir dağılımında eşitsizliğinin yüksek olduğu ülkelerde gelir eşitsizliği ile demokrasi düzeyi arasında pozitif yönlü bir ilişki, gelir düzeyi yüksek ve gelir dağılımında eşitsizliğinin daha az olduğu ülkelerde gelir eşitsizliği ile demokrasi arasındaki ilişki negatif yönlü olduğu sonucuna ulaşmıştır.
Li, Xu ve Zou (2000)	Gelir eşitsizliği ve kurumsal kalite göstergelerinden yolsuzluk arasındaki ilişkiyi ele aldıkları çalışmada, yolsuzluk oranlarının orta seviyelerde olduğu ülkelerde Gini katsayısının en yüksek değere sahip olduğu, yolsuzluk oranlarının düşük ve yüksek seviyelerde olduğu ülkelerde ise Gini katsayısının daha düşük değere sahip olduğu bulgusuna ulaşmışlardır.
Chong ve Calderon (2000)	ICRG ve BERI (Business Environmental Risk Intelligence) endeksleriyle ele aldıkları kurumsal kaliteyi, yatay kesit analizi ile gelişmiş ve gelişmekte olan 70 ülke üzerinde uygulayarak, gelir eşitsizliği üzerindeki etkisini ölçmüşlerdir. Buna göre, kurumsal kalite ile gelir eşitsizliği değişkenleri arasındaki ilişki, geliri yüksek olan ülkelerde negatif iken, geliri düşük olan ülkelerde ise pozitifdir. Sonuç olarak, geliri düşük olan ülkelerde kurumsal kalitenin yükselmesi gelir eşitsizliğini azaltırken, geliri yüksek olan ülkelerde ise artırmaktadır.
Acemoglu ve Robinson (2000)	Britanya, Fransa, Almanya ve İsveç'te gelir eşitsizliğinin, demokratik reformların yapıldığı zamanda en yüksek seviyede olmasının doğruluğunun tespiti için yapılmıştır. Çalışma bulgularına göre, beklenen sonuç olduğu, politik reformların yapıldığı sürede gelir dağılımında eşitsizliğinin en üst seviyeye çıktığını, bu düzeyden sonra ise gelir dağılımında eşitsizliğin azaldığı sonucuna ulaşmışlardır.
Barro (2000)	Gini katsayısı ile kurumsal kalite bileşenlerinden biri olan hukuk ve düzen göstergesi arasındaki ilişkiyi araştırmış, bu değişkenler arasında negatif yönlü bir ilişkinin var olduğu, yasaların güçlü ve tarafsız olduğu, yasalara uygun olarak hareket edildiği sürece gelir dağılımında eşitsizliğin düşeceği sonucuna ulaşmıştır.
Berggren (1999)	1975-1990 döneminde 17 ülke üzerine yaptığı çalışmasında, gelir eşitsizliği ile ekonomik özgürlük arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışma bulgularına göre, ekonomik özgürlüğün artmasının gelir dağılımında eşitsizliği azalttığı sonucuna ulaşmıştır. Buna göre, kısa dönemde ekonomik özgürlüğü artırmaya yönelik politikaların, geliri yüksek olan kesim lehine yeniden dağılmasıyla, gelir dağılımında eşitsizliği artırsa bile, uzun vadede ekonomik büyümenin artmasıyla birlikte, gelir dağılımında eşitsizliği azaltacağı bulgusuna ulaşmıştır.

Muller (1988)	Gelir eşitsizliği ile demokrasi arasındaki ilişkiyi incelemek için 55 ülke üzerinde yapmış olduğu analize göre, gelir eşitsizliği ile demokrasi arasında negatif yönlü bir ilişkinin bulunduğunu, aynı zamanda yeni demokratik sisteme geçen 33 ülke üzerine yapmış olduğu analizde ise gelir eşitsizliği ile demokrasi arasında ilişkinin güçlü olmadığını, bu sebeple gelir eşitsizliğini azaltması için demokrasinin uzun sürelerle uygulanması gerektiği önerisinde bulunmuştur.
Bollen ve Jackman (1985), Hewitt (1977), Houle (2009)	Gelir dağılımında eşitsizlik ile demokrasi ve uygulanma süresi arasındaki ilişkiyi araştırdıkları çalışmaya göre, gelir dağılımı eşitsizliği ile demokrasi ve uygulanma süresi arasında bir ilişkinin olmadığı bulgusuna ulaşmışlardır.

6. Ampirik Analiz

Çalışmanın bu kısmında, önceki bölümlerde teorik olarak ortaya konulan ilişkiler, ampirik olarak test edilmektedir. Buna göre, 1990-2016 yılları arasında maliye politikası araçları olan kamu harcamaları, kamu borçlanması ve vergiler ile son yıllarda sık sık araştırmalara konu olan kurumsal kalitenin, Türkiye’de gelir dağılımı üzerindeki etkisinin ne düzeyde olduğunu incelemek amacıyla modele dahil edilmiştir. Çalışmanın amacı, maliye politikasının üç temel amacından birisi olan gelir dağılımında adaletin, maliye politikası araçları ve kurumsal kalite göstergesi açısından incelenerek, 1990-2016 yılları arasında gelir dağılımının bu faktörler neticesinde nasıl bir görünüm arz ettiğini ortaya koymaktır. Çalışmanın temel hipotezi, maliye politikası araçlarından olan vergiler, kamu harcamaları ile kurumsal kalitenin artırılmasının, gelir dağılımını düzeltici yönde etkilemesi ve kamu borçlanmasının artırılmasının ise gelir eşitsizliğini bozucu yönde etkilemesidir. Çalışmada öncelikle modelin, yöntem ve veri seti açıklanmakta olup, ardından modelde kullanılan değişkenler ve bu değişkenlerin kaynakları hakkında bilgi verilmektedir. Daha sonra, bahsedilen değişkenler arasındaki ilişki, Eviews 9 programında ile En Küçük Kareler (EKK) yöntemi ile tahmin edilmektedir. Son olarak elde edilen bulgulara yönelik yorum yapılmaktadır.

7. Veri Seti, Ekonometrik Yöntem ve Bulguların Değerlendirilmesi

7.1. Veri Seti

Çalışmada, Türkiye’de 1990-2016 yılları arasındaki Gini katsayısı, vergiler, kamu harcamaları, kamu borçlanması ve kurumsal kalite verileri dikkate alınarak, dört farklı değişken modelin tahmininde kullanılmıştır. Bu değişkenlerden Gini katsayısı bağımlı değişken olarak belirlenirken, vergiler, kamu harcamaları, kamu borçlanması ve kurumsal kalite bağımsız değişkenler olarak belirlenmiştir. Modelde bağımlı değişken

olarak kullanılan, bir ülkedeki milli gelir dağılımının eşit olup olmadığını ölçmeye yarayan Gini katsayısı verileri, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Dünya Bankası ve Frederick Solt'un geliştirmiş olduğu Standartlaştırılmış Dünya Gelir Eşitsizliği Veritabanı (SWIID)'ndan derlenmiştir. Standartlaştırılmış Dünya Gelir Eşitsizliği Veritabanı (SWIID), gelir dağılımı verilerinin karşılaştırılabilirliğini maksimize ederek, ülkeler arasında ve zaman içinde mümkün olan en geniş kapsamı koruyarak geniş çaplı uluslararası araştırmalara katkıda bulunan veri tabanıdır (SWIID, 2017). Kamu harcamaları, kamu borçlanması ve vergiler değişkenlerine ait veriler, Dünya Bankası veri tabanı World Development Indicators (WDI)'dan alınmıştır.

Kurumsal kalite faktörünü açıklamak için, birbirine benzer ya da farklı değişkenlere ait verilerden oluşan çeşitli endeksler kullanılmaktadır. Fakat literatürde International Country Risk Guide (ICRG)'in sunmuş olduğu Politik Risk Bileşenleri (Political Risk Components) veri seti, diğer endekslere göre daha yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu endeks; hükümet istikrarı, hukuk ve düzen, sosyoekonomik şartlar, askeri vesayet, yatırım profili, dinsel çatışmalar, içsel çatışmalar, dışsal çatışmalar, etnik çatışmalar, demokratik sorumluluk, yolsuzluk ve bürokratik kalite olmak üzere 12 alt bileşenden oluşmaktadır. Bu on iki alt bileşenden oluşan endeks, tek bir çatı altında toplanarak kurumsal kalite göstergesi olarak çalışmaya dahil edilmiştir. Bu endeksin akademik çalışmalarda yaygın bir şekilde kullanılmasının nedeni; en uzun zaman diliminde, en fazla ülke sayısına yer veren ve alt bileşenleri olan bir endeks olmasıdır (Alesina ve Weder, 1999: 8). Ayrıca kurumsal faktörlerin çeşitliliği açısından en kapsamlı veri setidir.

7.2.Ekonometrik Yöntem: En Küçük Kareler Yöntemiyle Regresyon Analizi

Çalışmanın bu kısmında uygulamada kullanılacak olan yöntem hakkında bilgi verilmektedir. Bu çalışmada kullanılan veri seti dikkate alınarak, Eviews ile analiz yöntemi tercih edilmiştir. Uygulamada Eviews 9.0 programı kullanılmıştır. Tahmin yöntemi olarak ise, regresyon çözümlemesinin en yaygın kullanılan yöntemlerinden biri olan, bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi gerçeğe en yakın ve en güçlü şekilde tahmin etme yöntemi olan, En Küçük Kareler (EKK) yöntemi ile analiz yapılmaktadır. Çalışmadaki regresyon denkleminde kullanılan bağımlı değişken ve bağımsız değişkenler, modelde ifade edildiği kısaltmalar ile birlikte şu şekildedir:

Tablo 2. Değişkenlerin Modelde Gösterimi

<i>Kısaltmalar</i>	<i>Değişkenler</i>
<i>Gini</i>	<i>Gelir Dağılımını Ölçme Katsayısı</i>
$\Delta Gini$	<i>1. Dereceden Farkı Alınmış Gini Katsayısı</i>
<i>Debt</i>	<i>Kamu Borçlanması</i>
$\Delta Debt$	<i>1. Dereceden Farkı Alınmış Kamu Borçlanması</i>
<i>G</i>	<i>Kamu Harcaması</i>
ΔG	<i>1. Dereceden Farkı Alınmış Kamu Harcaması</i>
<i>T</i>	<i>Vergiler</i>
<i>IQ</i>	<i>Kurumsal Kalite</i>

7.2.1. Birim Kök Testi

EKK yöntemi ile istatistiksel olarak anlamlı ve güvenilir bir model kurabilmek için kullanılacak tüm değişkenlerin durağan olması gerekmektedir (Tutu, 2017: 74). Bununla birlikte, her değişkene ayrı ayrı durağanlık testi yapılması gerekmektedir. Bir zaman serisindeki bağımlı ve bağımsız değişkenlerin durağanlıklarını test etmek için çeşitli birim kök testleri yapılabilmekte olup, çalışmada tüm değişkenlere Augmented-Dickey Fuller (ADF) birim kök testi yapılmıştır.

Modelde yer alan değişkenlere Augmented Dickey-Fuller (ADF) testi uygulandıktan sonra, çıktı sonuçlarına göre t-istatistiği τ - istatistiği olarak işlem görmektedir. Buna Dickey-Fuller (DF) test istatistiği adı verilmektedir. Dickey-Fuller ve Augmented Dickey-Fuller testi aynı sonuçları vermektedir.

Tablo 3. ADF Birim Kök Testi Sonuçları

<i>Değişkenler</i>	<i>Augmented Dickey-Fuller (ADF) Test İstatistiği</i>			<i>MacKinnon Kritik Değerleri</i>
	<i>t-istatistik değeri</i>	<i>Olasılık Değeri</i>	<i>Birim Kök</i>	
<i>Gini</i>	-2.744381	0.2293	<i>Var</i>	%1 -4.394309
				%5 -3.612199
				%10 -3.243079
$\Delta Gini$	-3.737853	0.0825	<i>Yok</i>	%1 -2.737773
				%5 -2.991878
				%10 -2.635542
<i>Debt</i>	-2.178734	0.4809	<i>Var</i>	%1 -4.356068
				%5 -3.595026
				%10 -3.233456
$\Delta Debt$	-6.299824	0.0001	<i>Yok</i>	%1 -4.374307
				%5 -3.603202
				%10 -3.238054

G	-2.064451	0.2596	Var	%1	-3.711457
				%5	-2.981038
				%10	-2.629906
ΔG	-6.509769	0.0000	Yok	%1	-3.72407
				%5	-2.986225
				%10	-2.632604
T	-4.356068	0.0132	Yok	%1	-4.230091
				%5	-3.595026
				%10	-3.233456
IQ	-3.782637	0.0199	Yok	%1	-3.428962
				%5	-2.991878
				%10	-2.635542

Tablo 3'e göre, Gini bağımlı değişkeni için t-test istatistik değerinin mutlak değeri, %1, %5 ve %10 MacKinnon kritik değerlerinin mutlak değerinden küçük olması ve olasılık değerinin %1, %5 ve %10 anlamlılık değerlerinin altında olmaması nedeniyle, $H_0: \rho=1$ ya da $H_0: \delta=0$ hipotezi kabul edilir. Buna göre Gini serisinde birim kök vardır ve seri durağan değildir. Birinci dereceden farkı alınan Gini değişkeninin, t-test istatistik değerinin mutlak değerinin, MacKinnon kritik değerlerinin mutlak değerinden büyük olması ve olasılık değeri %10 anlamlılık düzeyinde anlamlı olması nedeniyle durağan hale getirilmiş, birim kökten arındırılmıştır.

Kamu borçlanmasını ifade eden Debt değişkeni ve kamu harcamalarını ifade eden G değişkeninde de Gini değişkeninde olduğu gibi, $H_0: \rho=1$ ya da $H_0: \delta=0$ hipotezi reddedilememekte olup, buna göre bu değişkenlerde birim kök vardır ve seriler durağan değildir. Bu nedenle her iki değişkenin de birinci dereceden farkı alınarak, birim kökten arındırılmış ve çalışmaya bu şekilde dâhil edilmişlerdir. Kurumsal kalite olarak ifade edilen IQ ve T ile ifade edilen vergiler değişkenlerinin, t-test istatistik değerlerinin mutlak değerinin, MacKinnon kritik değerlerinin mutlak değerlerinden büyük olması ve olasılık değerlerinin %5 anlamlılık düzeyinde olmaları nedeniyle, $H_0: \rho=1$ ya da $H_0: \delta=0$ hipotezi reddedilmekte olup, değişkenlerin birim köke sahip olmadıkları görülmektedir. Sonuç olarak, serilerin birim kökü ve durağanlığı test edilmiştir. Seride birim kökü olmayan ve durağan olan değişkenler tespit edilmiş, durağan olmayan değişkenler ise, birim kökten arındırılmış ve durağanlaştırılmıştır.

7.2.2. Çoklu Doğrusal Regresyon Modelinin Denklemi

Regresyon modelinde kullanılan değişkenlerin neler olduğu ve bu değişkenlerin modelde kullanılan kısaltmaları yukarıda verilmiştir. Çalışmada kurulan iki ya da daha fazla bağımsız değişkenin yer aldığı çoklu doğrusal regresyon modelinin denklemi şu şekildedir:

$$\Delta \text{Gini} = \beta_0 + \beta_1 \Delta \text{Debt} + \beta_2 \Delta \text{G} + \beta_3 T + \beta_4 \text{IQ} + u_i$$

Burada;

Y_i : Gini,

X_{i1} : Kamu borçlanması (DEBT),

X_{i2} : Kamu harcamaları (G),

X_{i3} : Vergiler (T),

X_{i4} : Kurumsal kalite (IQ),

$\beta_{1,2,3,4}$: Tahmin edilecek parametreler,

u_i : Hata terimini ifade etmektedir.

Modelin öncelikle istatistiksel analizi yapılmakta olup, genel olarak anlamlılığına F-testi ile parametrelerin anlamlılığına ise t-testi ile bakılmaktadır. Ardından modelin geçerli bir sonuç verdiğini test etmek için, varsayımların sağlanıp sağlanmadığı test edilmektedir.

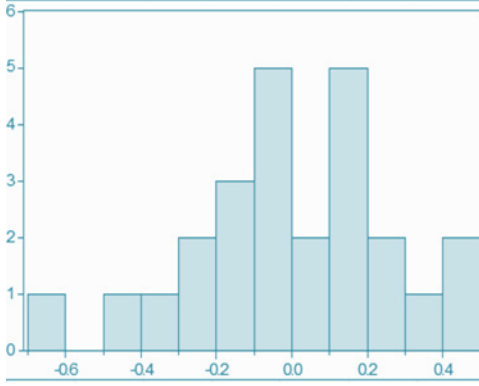
7.2.3. Ekonometrik Analiz

Çalışmanın bu kısmında, çoklu regresyon modelinin güvenilir sonuçlar verebilmesi için sahip olması gereken varsayımlardan sapmaların, testleri yapılarak bakılmaktadır. Çoklu doğrusal regresyon modelinde, değişkenler arasındaki ilişkiyi açıklamak için yalnızca istatistiksel testlerin ya da ölçülerin anlamlı olup olmadığına bakmak yeterli değildir. Ekonometrik analiz sürecinde hataların olması söz konusu olmaktadır (Tayyar, 2011: 77). Bu nedenle, hata terimleri ile ilgili varsayımlarında geçerli olması gerekmektedir. Bu varsayımlar, çoklu doğrusal regresyon modeli ve temel varsayımları başlığı altında daha geniş bir şekilde açıklanmaktadır. Çalışmanın bu kısmında, oluşturulan modelde normallik, değişen varyans, çoklu doğrusal bağıllık ve otokorelasyon varsayımlarının geçerliliği tespit edilmektedir.

7.2.4. Normallik Varsayımının Test Edilmesi

Normallik varsayımı, anlamlı bir model elde edebilmek için, her bir hata teriminin normal dağılım özelliğine sahip olması gerektiğini ifade etmektedir (Dikmen, 2012: 10). Modelde normallik varsayımının geçerli olup olmadığı, Jarque-Bera testi ile incelenmektedir. Jarque-Bera testi ise, çarpıklık ve eğiklik yardımı ile bulunmaktadır. Normal dağılım için ideal olan eğiklik 0, basıklığı ise 3 kabul edilmektedir. Bunun yanında, Jarque Bera değeri 5’ten küçük olması ve olasılık değerininse 0.05 değerinden yüksek olması gerekmektedir.

Grafik 1. Hata Terimlerinin Normal Dağılımı ve İstatistiksel Sonuçları

<i>Ortalama</i>	-3.86E-16
<i>Medyan</i>	-0.02667
<i>Maksimum</i>	0.429949
<i>Minimum</i>	-0.66026
<i>Standart Sapma</i>	0.261122
<i>Çarpıklık</i>	-0.46594
<i>Basıklık</i>	3.117434
<i>Jarque-Bera</i>	0.918932
<i>Olasılık</i>	0.631621

Grafik 1'e göre, hata terimlerinin normal dağılıma sahip olduğu görülmektedir. Hata terimlerinin normal dağıldığını varsayan H_0 hipotezi reddedilememektedir. Olasılık değeri 0.05'den büyük olduğu için, H_0 hipotezi kabul edilir. Hata terimlerinin istatistiksel sonucuna göre, çarpıklık değeri 0'a ve basıklık değeri 3'e yakın bir değerdedir. Hata terimlerinin ortalaması ise, $-3.86E-16$ değeri ile yaklaşık olarak 0'dır. Hata terimlerinin normal dağılım grafiğine ve istatistiksel sonuçlarına bakılırsa, her bir hata terimi normal dağılım gösterdiği görülmektedir.

7.2.5. Değişen Varyans Varsayımının Test Edilmesi

Sabit varyans varsayımının geçerliliğinin araştırılması için, çeşitli değişen varyans testleri bulunmakta olup, çalışmada ekonometrik çalışmalarda değişen varyansın tespiti için yaygın olarak kullanılan White testi kullanılmıştır.

Tablo 4. White Testi Sonucu

F-İstatistik	1.402704	F Olasılık Değeri	0.2691
N*R-Kare	5.476997	Olasılık (Ki-Kare)	0.2418
Ölçeklendirilmiş SS	3.711098	Olasılık (Ki-Kare)	0.4465

Ki-kare tablosuna göre, $N \cdot R^2$ değeri 5.476997 olarak hesaplanmıştır. 0.05 hata payı ile ki-kare tablosundan bulunan hata değeri tablo değeri ile karşılaştırıldığında ki-kare tablo değeri 9.48773 olduğu görülmektedir. Hesaplanan değer tablo değerinden küçük olması ve olasılık değerlerinin 0.05’ten büyük olması nedeniyle, hipotezlerden sabit varyans varsayımının geçerli olduğunu ifade eden H_0 hipotezi kabul edilir.

7.2.6. Çoklu Doğrusal Bağlılık Varsayımının Test Edilmesi

Çalışmada, çoklu doğrusal bağlantı varsayımının test edilmesi ile bağımsız değişkenler arasında güçlü bir ilişkinin olup olmadığı test edilmiştir. Varsayımın temel gereği, bağımsız değişkenler arasında çoklu doğrusal bağlılığın olmamasıdır. Test sonucu aşağıda bir tablo yardımıyla gösterilmektedir.

Tablo 5. Çoklu Doğrusal Bağlantı VIF Sonucu

Değişkenler	Varyans Katsayısı	Uncentered VIF	Centered VIF
C	0.762395	232.9448	NA
Δ DEBT	0.000230	1.711807	1.711671
Δ G	0.005854	1.547177	1.522824
T	0.000864	72.37709	1.013082
IQ	0.000135	142.5956	1.281475

Tablo 5’e göre, tüm bağımsız değişkenlerin Centered VIF değerinin 5 değerinden küçük olduğu görülmektedir. Buna göre, regresyon modelinde çoklu doğrusal bağlantı bulunmamaktadır.

7.2.7. Otokorelasyon (Ardışık Bağımlılık) Varsayımının Test Edilmesi

Regresyon modellerinde, hata terimleri arasında bir bağlantının olması otokorelasyona yol açtığı için, varsayımın temel gereği, hata terimleri arasında bir bağlantının olmaması gerektirir.

Tablo 6. Otokorelasyon Breusch-Goldfrey LM Testi Sonucu

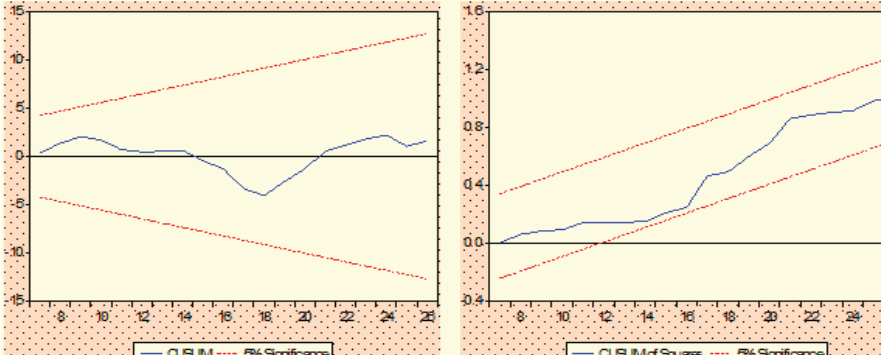
F-İstatistik	2.107907	F Olasılık Değeri	0.1505
N*R-Kare	4.744159	Olasılık (Ki-Kare)	0.0933

Tablo 6’ya göre, Breusch-Goldfrey LM testinin olasılık sonuçları gösterilmektedir. Test sonuçlarına göre, olasılık değerlerinin 0.05 değerinden yüksek çıkması

nedeniyle, modelde otokorelasyonun bulunmadığını ifade eden H_0 hipotezi kabul edilmektedir.

Yapısal Kırılma Testleri (CUSUM ve CUSUM-SQ testleri)

Grafik 2. CUSUM ve CUSUM-SQ Test Sonuçları

Grafikte görülmekte olan CUSUM ve CUSUM-SQ test sonuçlarına göre, grafikte yer alan değişkenlerin, çizilen sınırların dışına çıkmadıkları ve böylece değişkenlerin yapısal kırılmaya sahip olmadıkları belirlenmiştir. Buna göre, modelde yapısal kırılma bulunmamaktadır.

7.2.8. Modelin Regresyon Sonucu ve Değerlendirilmesi

Eviews 9 programında, yukarıda bahsedilen bağımlı ve bağımsız değişkenlerle oluşturulmuş modelin çıktı sonuçları şu şekildedir:

Tablo 7. Modelin Regresyon Sonuçları

Bağımlı Değişken: $\Delta GİNİ$				
Metot: En Küçük Kareler				
Örneklem: 1990-2016				
Değişken	Katsayı	St. Hata	t İstatistiği	Olasılık
C	3.773597	0.873152	4.321808	*0.0003
$\Delta DEBT$	0.045028	0.015162	2.969752	*0.0076
ΔG	-0.16219	0.076513	-2.119777	**0.0467
T	-0.135687	0.029397	-4.615684	*0.0002
IQ	-0.030455	0.01162	-2.620892	**0.0164
R-Kare	0.595773	Ortalama Bağımlı Değiş.		-0.260400
Düzeltilmiş R-kare	0.514928	Bağımlı Değişken St. Sap.		0.410705
Regresyon St. Hatası	0.286044	Akaike Bilgi Kriteri		0.511518

Artıkların Kareleri Top.	1.636429	Schwarz Kriteri	0.755293
Log Likelihood	-1.393972	Hannan-Quinn Kriteri	0.579131
F-İstatistiği	7.369299	Durbin-Watson İstatistiği	1.235358
Olasılık (F-istatistik)	0.00081		

Not: *%1 anlamlılık düzeyinde, **%5 anlamlılık düzeyinde anlamlıdır.

Tabloda, oluşturulan regresyon modeli için sonuçlar gösterilmektedir. Modelde ilk olarak, her bir değişkenin anlamlılık testi yapılmaktadır. Ardından, söz konusu modelde yer alan bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkeni ne oranda etkilediği değerlendirilmektedir. Modelde kullanılan değişkenlerin olasılık değerlerine bakıldığında zaman, otonom parametre olarak nitelendirilen C değişkeni, kamu borçlanması olarak ifade edilen DEBT değişkeni ve vergileri ifade eden T değişkeni istatistiksel olarak %1 anlamlılık düzeyinde anlamlıdır. Kamu harcaması olarak ifade edilen G değişkeni ve kurumsal kalite olarak ifade edilen IQ değişkenleri, istatistiksel olarak %5 anlamlılık düzeyinde anlamlı oldukları görülmektedir.

Çoklu doğrusal regresyon modelinde, parametrelerin tahmin edilmesinden sonra, örnek gözlemlerin regresyon doğrusu etrafındaki dağılımının ölçülmesi anlamına gelen ve bağımlı değişkendeki değişmelerin, yüzde kaçının bağımsız değişkenler tarafından açıklandığını ifade eden belirlilik katsayısı, regresyon modelinde R-Kare olarak ifade edilmektedir. Regresyon modelinde bu değer, yaklaşık olarak %60 olarak ölçülmüştür. Sonuç itibarıyla regresyon modelinde bağımsız değişkenlerden; kamu borçlanması, kamu harcaması, vergiler ve kurumsal kalite, bağımlı değişken olan Gini katsayısının yaklaşık olarak %60’ını açıklayabilmektedir.

Öte yandan, regresyon modelindeki bağımsız değişkenlerin katsayılarına bakılarak, bağımlı değişken üzerinde bağımsız değişkenlerin ne oranda etkisi olduğu değerlendirilebilmektedir. İlk olarak, diğer değişkenler sabitken, kamu borçlanmasında yapılan 1 birimlik bir artış, bağımlı değişken olan Gini katsayısı üzerinde yaklaşık olarak 0.05 birimlik bir artış meydana getirmektedir. Gini katsayısının yükselmesi, gelir dağılımında eşitsizliğin artması anlamına geldiği için, kamu borçlanmasının artırılması, gelir dağılımını olumsuz yönde etkilediği ve gelir dağılımını bozucu etkisi olduğu söylenebilmektedir.

Diğer değişkenler sabitken, bir diğer bağımsız değişken olan ve G olarak ifade edilen kamu harcamaları üzerinde gerçekleştirilen 1 birimlik bir artış, Gini katsayısı üzerinde yaklaşık olarak 0.16 birimlik bir azalma meydana getirdiği söylenebilmektedir. Buna göre, Gini katsayısının azalması gelir eşitsizliğinin düşmesi anlamına geleceğinden, kamu harcamalarının artırılmasının gelir eşitsizliği üzerinde önemli ölçüde düzeltici bir etkiye sahip olduğu söylenebilmektedir.

Diğer değişkenler sabit iken, T olarak ifade edilen vergiler üzerinde gerçekleştirilen 1 birimlik bir artışın, Gini katsayısını yaklaşık olarak 0.14 birim azalttığı görülmektedir. Bu durumda regresyon modeline göre, vergilerin artırılması gelir dağılımında düzeltici bir etki meydana getirmektedir. Bu sonuç maliye politikası açısından değerlendirilecek olursa, dolaylı vergilerin artırılması ve dolaysız vergilerin azaltılması gerekliliği öngörülmektedir. Nitekim dolaylı vergiler dolaysız vergilere göre daha adil bir vergileme olması açısından, dolaysız vergilerin artırılması gelir dağılımında eşitsizliği artırıcı etki oluştururken, dolaylı vergiler için aynı durum söz konusu değildir. Ayrıca, devletin gelir dağılımını düzeltmek amacıyla ekonomiye müdahalesi, gelirin yeniden dağıtılması politikası ile mümkün olmaktadır. Devlet, gelir dağılımını düzeltmek için, ödeme gücü yüksek olan gelir gruplarından aldığı vergileri, kamu harcamaları vasıtasıyla toplumun yoksul kesimlerine aktarmaktadır (Pehlivan, 2012: 278). Bu vergiler de genellikle dolaylı vergiler yoluyla olmaktadır.

Regresyon modelinde IQ ile ifade edilen kurumsal kalite değişkeninin, diğer değişkenler sabitken, 1 birim artırılması, Gini katsayısı üzerinde yaklaşık olarak 0.04 birimlik bir azalma meydana getirdiği söylenebilmektedir. Buna göre, kurumsal kalitenin artırılmasının, gelir dağılımında eşitsizliği azaltıcı etkisi bulunmaktadır. Nihayetinde kurumsal kaliteyi oluşturan; hükümet istikrarı, sosyoekonomik şartlar, yatırım profili, içsel çatışmalar, dışsal çatışmalar, yolsuzluk, askeri vesayet, dinsel çatışmalar, hukuk ve düzen, etnik çatışmalar, demokratik sorumluluk ve bürokratik kalite olmak üzere 12 alt bileşenden oluşan göstergeler, ayrı ayrı değerlendirilirse, ülke içerisinde yaşanan içsel çatışmalar ya da ülke dışındaki/sınırında yaşanan dışsal çatışmaların artması gelir dağılımını olumsuz yönde etkilemektedir. Askeri darbelerin yapılması ve bununla birlikte gelen askeri vesayet, gelir dağılımını olumsuz yönde etkileyecektir. Yolsuzluğun artması, hukuk ve düzenin iyi seviyede olmaması, hükümet istikrarsızlığı, bürokratik kalitenin düşük düzeyde olması gibi durumlar gelir dağılımını bozucu etkiye sahip olmasına karşın tersi durumda, gelir dağılımının daha adil olması beklenmektedir.

Sonuç

Gelir dağılımında eşitsizlik, sürekli güncelliğini koruyan bir konu olmakla birlikte, günümüzde en çok tartışılan konulardan birisi durumundadır. Yapılan araştırmalar genellikle, nelerin gelir eşitsizliğine yol açtığı ya da gelir eşitsizliğinin nasıl azaltılacağı konusu üzerindedir. Bu çalışmada da, Türkiye’de gelir eşitsizliğinin maliye politikası araçları olan kamu harcamaları, borçlanma ve vergiler ile kurumsal kalite göstergesi arasındaki ilişki En Küçük Kareler (EKK) Yöntemi ile incelenmeye çalışılmıştır.

Çalışmada, son yıllarda en çok araştırılan konular arasında yer alan kurumsal kalite ile gelir eşitsizliği arasındaki ilişki de incelenmiştir. Buna göre, hükümetin istikrarlı olması, yolsuzluk oranlarının düşük olması, sosyoekonomik şartların iyileştirilmesi, yatırım profili olarak yerli ve yabancı yatırımcılar için uygun bir ülke olması, hukuk ve düzenin iyi işlemesi gibi çeşitli kurumsal kalite göstergelerinin iyileştirilmesinin, gelir eşitsizliği üzerinde azaltıcı bir etkisi olmaktadır.

Çalışma, gelir dağılımında eşitsizlikleri temsil eden Gini katsayısının bağımlı değişken olduğu, maliye politikası araçlarından olan kamu harcamaları, vergiler ve borçlanma ile kurumsal kalite değişkenlerinin ise bağımsız değişken olduğu bir çoklu regresyon modeli ile test edilmiştir. Modelin çıktı sonucuna göre, kamu harcamalarında meydana gelen 1 birimlik artışın gelir dağılımında eşitsizliği 0,16 birim azalttığı, vergilerde meydana gelen 1 birimlik artışın gelir dağılımında eşitsizliği 0,14 birim azalttığı, borçlanma değişkeninde yapılan 1 birimlik artışın gelir dağılımında eşitsizliği 0,05 birim artırdığı ve son olarak kurumsal kalite faktöründe gerçekleştirilen 1 birimlik artışın gelir dağılımında eşitsizliği 0,04 birim azaltacağı bulgusuna ulaşılmıştır. Burada, kamu harcamalarının, vergilerin ve kurumsal kalitenin artırılmasının gelir eşitsizliğini azalttığı, kamu borçlanmasının artırılmasının ise gelir eşitsizliğini artırdığı sonucu çıkarılmaktadır.

Kamu harcamalarının gelir dağılımını düzeltici etkisi olduğu düşünülen, daha çok temel ihtiyaçlarını karşılayamayacak kadar düşük gelir elde eden ya da herhangi bir gelir elde edemeyen kesime transfer harcamaları yaparak gelir düzenlemesi yapabileceği şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca sunulan kamusal mal ve hizmetlerin daha çok düşük gelirli kesime yönelik olduğu eğitim, sağlık, savunma vb. gibi hizmetlerin de verilmesi gerekmektedir. Vergilerde ise, temel ihtiyaçlar göz önünde bulundurulursa, tüketim üzerinden alınan vergilerin özellikle dolaylı vergilerin düşük olması ve dolaysız vergilerin artan oranlı olmasının gelir dağılımında eşitsizliği azaltıcı etkisinin olabileceği söylenebilir.

Kamu borçlanması ise, hem iç borçlanma hem de dış borçlanma yapılması durumunda alınan tutarın yanı sıra belirli bir oranda ödenecek olan faiz dolayısıyla gelir dağılımı üzerinde bozucu bir etkiye sahiptir. Kamu borçlanmasının iç borçlanma olması durumunda, borçlanma gelir düzeyi yüksek kesimden olacağından dolayı, ödenecek faiz tutarının da bu kesime yapılması, gelir dağılımında eşitsizliğin daha fazla artmasına neden olacaktır. Kamu borçlanmasının dış borçlanma yapılması durumunda da, yine alınan tutarın yanı sıra belirli bir oranda ödenecek olan faiz nedeniyle ve ödenecek olan faizin vergiler yoluyla toplumdan elde edilmesinden dolayı, gelir dağılımını yine bozucu bir etkisi olduğu söylenebilir. Son olarak kurumsal kalite faktörünün (hükümet istikrarı, sosyoekonomik şartlar, yatırım profili, içsel çatışmalar, dışsal çatışmalar, yolsuzluk, askeri vesayet, dinsel çatışmalar, hukuk ve düzen, etnik çatışmalar, demokratik sorumluluk ve bürokratik kalite) artırılmasının

ve bu faktörü oluşturan göstergelerin iyileştirilmesinin, gelir dağılımında eşitsizliği azaltıcı bir etkisinin olduğu söylenebilmekte olup, oluşturulan regresyon modelinin tahmin sonuçları beklenildiği şekilde sonuçlanmıştır.

Buna göre vergilerde, düşük düzeyde gelire sahip kesimin vergiden muaf edilmesi ya da belirli konularda vergi dışı bırakılması gelir eşitsizliğinin azaltılmasını sağlamaktadır. Temel ihtiyaçlar üzerindeki vergilerin, gelir düzeyi düşük olan kesim tarafından da alınacağı düşünülerek, bu mallar üzerindeki vergilerin düşük düzeyde tutulması gelir dağılımında eşitsizliği azaltacaktır. Bu nedenle genel olarak katma değer vergisi gibi tüketim malları üzerinden alınan dolaylı vergiler düşük tutulmalı, gelir eşitsizliğini azaltıcı bir etkiye sahip olması nedeniyle gelir üzerinden alınan gelir vergisi artan oranlı bir şekilde uygulanmalıdır. Kamu borçlanması ise, beraberinde ödenen faiz dolayısıyla gelir eşitsizliğini artıracığından, kamu kesimi çok ihtiyaç olmadıkça borçlanma yoluna başvurmamalıdır. Ülkenin istikrarlı bir hükümetinin olması, hukuk ve düzenin iyi seviyede işlemesi, içsel, dışsal, etnik ya da dinsel çatışmaların ortaya çıkmasının önlenmesi, iyi bir yatırım profiline sahip olunması, yolsuzluk ve kayıt dışılığın ortadan kaldırılması gibi çeşitli kurumsal kalite göstergeleri, gelir eşitsizliğinin azaltılması için iyileştirilmelidir. Ülkenin kurumsal yapısının iyi düzeyde olması gelir eşitsizliğini azaltacaktır. Son olarak ülkedeki nüfus yapısına yönelik çalışmalar ve işgücü niteliğini artırmaya yönelik, aktif istihdam politikaları uygulanmalıdır.

KAYNAKLAR

- ACEMOGLU, D. (2003), "Cross-Country Inequality Trends". *The Economic Journal NBER Working Papers No:* 113.
- ACEMOGLU, D. & ROBINSON, J.A. (2000), "Why Did the West Extend the Franchise? Democracy, Inequality and Growth in Historical Perspective", *The Quarterly Journal of Economics* vol. 115, no.2, pp.1167-1199.
- ACEMOGLU, D., JOHNSON, S. & ROBINSON, J. A. (2005), Institutions as a Fundamental Cause of Long-Run Growth. *Handbook of Economic Growth*, Vol. IA, (Dr. Philippe Aghion ve Steven N. Durlauf), Elsevier, Amsterdam.
- AKSOY, Ş. (1991), *Kamu Maliyesi (Kamu Harcamaları- Kamu Gelirleri- Bütçe- Maliye Politikası)*, İstanbul, Filiz Kitabevi.
- AKSU, Ö. A. (1993), *Gelir ve Servet Dağılımı*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Basımevi.
- ALESINA, A. & WEDER, B. (1999), "Do Corrupt Governments Receive Less Foreign Aid?", *NBER Working Paper No:* 7108.
- APERGIS, N., DİNÇER, O. & Payne, J. E. (2014), "Economic Freedom and Income Inequality Revisited: Evidence from a Panel Error Correction Model", *Contemporary Economic Policy*, vol. 32, no. 1, pp. 67-75.

- ATIF, S. M., SRIVASTAV, M., SAUYTBKOVA, M. & ARACHCHIGE, U.K. (2012), “Globalization and Income Inequality: A Panel Data Analysis of 68 Countries”, *MPRA Working Paper No: 42385*.
- AVCI, M. & AVCI, G.M. (2017), “OECD Ülkelerinde Kurumsal Kalite ve Gelir Eşitsizliği İlişkisi”, *Sosyoekonomi Dergisi*, C.25, Sy.31, ss.75-90.
- BALTA, T.B. (1972), *İdare Hukuku I, Genel Konular*, Ankara, Ankara Üniversitesi Basımevi.
- BARRO, R. J. (2000), “Inequality and Growth in a Panel of Countries”, *Journal of Economic Growth*, vol.5, no.1, pp. 5-32.
- BARZEL, Y. (1989), *Economic Analysis of Property Rights (Political Economy of Institutions and Decisions)*, Cambridge, Cambridge University Press.
- BERGGREN, N. (1999), “Economic Freedom and Equality: Friends or Foes?”, *Public Choice*, vol. 100 no. 3-4, pp. 203-223.
- BERGH, A. & NILSSON, T. (2010), “Do Liberalization and Globalization Increase Income Inequality?”, *European Journal of Political Economy*, vol. 26, no. 4, pp. 488-505.
- BOLLEN, K.A. & JACKMAN, R.W. (1985), “Political Democracy and the Size Distribution of Income”, *American Sociological Review* vol. 50, no. 4, pp. 438-457.
- CARTER, J.R. (2006), “An Empirical Note on Economic Freedom and Income Inequality”, *Public Choice* vol. 130, pp. 163-177.
- CHONG, A. (2001), “Inequality, Democracy, and Persistence: Is There a Political Kuznets Curve?”, *Economics & Politics*, vol.16, no. 2, pp. 189-212.
- CHONG, A. & CALDERON, C. (2000), “Causality and Feedback Between Institutional Measures and Economic Growth”, *Economics & Politics*, vol. 12, no.1, pp. 69-81.
- CHONG, A. & GRADSTEIN, M. (2004), “Inequality and Institutions”, *Inter-American Development Bank Working Paper No: 506*.
- CHONG, A. & GRADSTEIN, M. (2007), “Inequality and Institutions”, *Review of Economics and Statistics*, vol. 89, no.3, pp. 454-465.
- ÇAĞAN, N. (1980), “Demokratik Sosyal Hukuk Devletinde Vergilendirme”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.37, Sy. 1, ss. 129-151.
- DİKMEN, N. (2012), *Ekonometri Temel Kavramlar ve Uygulamalar*, 2. Baskı, Bursa, Dora Yayıncılık.
- DİNÇER, O. C. & GÜNALP, B. (2008), “Corruption, Income Inequality and Poverty in the United States”, *Fondazione Eni Enrico Mattei: Global Challenges No: 54*.
- DÖKMEN, G. (2012), “Yolsuzlukların Vergi Gelirleri Üzerindeki Etkisi: Dinamik Panel Veri Analizi”, *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, C.13, Sy. 1, ss.41-51.
- DREHER, A. & GASTON, N. (2007), “Has Globalization Increased Inequality”, *Review of International Economics*, vol.16, no.3, pp. 516-536.
- EASAW, J. & SAVOİA, A. (2009), “Inequality in Developing Economies: The Role of Institutional Development”, *Ecineq Working Papers No: 121*.
- EĞİLMEZ, M. & KUMCU, E. (2004), *Ekonomi Politikası, Teori ve Türkiye Uygulaması*, 15. Baskı, İstanbul, Remzi Kitabevi.
- EKER, A. & TÜĞEN, K. (1987), *Kamu Maliyesine Giriş*, İzmir, Akliselim Matbaası.
- EKER, A., ALTAY, A. & SAKAL, M. (1994), *Maliye Politikası, Teori-İlkeler ve Yöntemler*, 2.

- Baskı, İzmir, Anadolu Matbaası.
- ERDEM, M., ŞENYÜZ, D. & TATLIOĞLU, İ. (2009), *Kamu Maliyesi*, 7. Baskı, Bursa, Ekin Kitabevi.
- GRADSTEIN, M. (2007), "Inequality, Democracy and the Protection of Property Rights". *The Economic Journal*, vol.117, no.516, pp. 252-269.
- GREIF, A. (2006), *Institutions and the Path to the Modern Economy: Lessons from Medieval Trade*, Cambridge, Cambridge University Press.
- GROSSMAN, G. M. & HELPMAN, E. (2001), *Special Interest Politics*. Cambridge, MIT Press.
- GÜNÇAVDI, Ö. (2015), *Yolun Sonu Türkiye'nin Büyüme, Faiz, Bölüşüm Açmazı ve Yeni Türkiye Söylemi*, 1.Baskı, Ankara, Efil Yayınevi.
- GÜRDAL, T., ALTUNDEMİR, M.E. & ŞANVER, C. (2015), *Maliye Politikası*, 4. Baskı, Sakarya, Kitap Matbaası.
- GYIMAH-BREMPONG, K. & CAMACHO, S.M. (2006), "Corruption, Growth and Income Distribution: Are there Regional Differences?", *Economics of Governance*, vol. 7, no.3, pp. 245-269.
- HAMANAKA, S. (2008), "Inequality and Authoritarianism in the Developing Countries", *MPRA Paper No: 16798*.
- HANÇERLİOĞLU, O. (1986), *Ekonomi Sözlüğü*, 6. Baskı, İstanbul, Remzi Kitabevi.
- HEWITT, C. (1977), "The Effect of Political Democracy and Social Democracy on Equality in Industrial Societies: A Cross-National Comparison", *American Sociological Review*, vol. 42, no. 3, pp. 450-464.
- HINDRIKS, J. KEEN, M. & MUTHOO, A. (1999), "Corruption, Extortion and Evasion", *Journal of Public Economics*, vol. 74, no.3, pp.395-430.
- HOULE, C. (2009), "Inequality and Democracy: Why Inequality Harms Consolidation But Does Not Affect Democratization", *World Politics*, vol. 61, no.4, pp. 589-622.
- İŞİĞİÇOK, E. (1998), "Türkiye'de Gelir Dağılımı ve 1987-1994 Gelir Dağılımı Araştırmalarının Karşılaştırmalı Bir Analizi", *Uludağ Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, C.16, Sy. 1.
- JOHANSSON, C. (2013), *Corruption and Income Inequality*, Sweden, Bachelor's Thesis in Economics Jönköping International Business School Jönköping University.
- KARAKAYALI, H. (2005), *Makro Ekonomi*, İzmir, Emek Kitabevi.
- KONG, T. (2007), "A Selective Review of Recent Developments in the Economic Growth Literature", *Asian-Pacific Economic Literature*, vol.21, no. 1, pp. 1-33.
- LI, H., XU, L.C. & ZOU, H. (2000), "Corruption, Income Distribution and Growth", *Economics and Politics*, vol.12, no.2, pp. 155-182.
- MULLER, E.N. (1988), "Democracy, Economic Development and Income Inequality", *American Sociological Review*, vol. 53, no.1, pp. 50-68.
- NADAROĞLU, H. (1981), *Kamu Maliye Teorisi*, 4.Baskı, Kırklareli, Sermet Matbaası.
- NORTH, D.C. (1990), *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*, Cambridge, Cambridge University Press.
- NORTH, D.C. (1991), "Institutions", *The Journal of Economic Perspectives*, vol. 5, no. 1, pp. 97-112.

- NORTH, D.C. (1994), “Economic Performance Trough Time”, *The American Economic Review*, vol. 84, no.3, pp. 359-368.
- NORTH, D.C. (2010), *Kurumlar, Kurumsal Değişim ve Ekonomik Performans*, Çev. G. Çağalı Güven, İstanbul, Sabancı Üniversitesi Yayınları.
- OLSON, M. (1996), “Distinguished Lecture on Economics in Government: Big Bills Left on The Sidewalk: Why Some Nations are Rich, and Others Poor”, *Journal of Economic Perspectives*, vol. 10, no. 2, pp. 3-24.
- ÖZER, İ. (1980), *Devlet Maliyesi Cilt:II*, Maliye Bakanlığı Tetkik Kurulu Yayını No: 1980/219, Ankara, Başbakanlık Basımevi.
- ÖZTÜRK, N. (2012), *Maliye Politikası*, Bursa, Ekin Yayınevi.
- ÖZTÜRK, N. (2016), *Maliye Politikası*, 4.Baskı, Bursa, Ekin Yayınevi.
- PEHLİVAN, O. (2012), *Kamu Maliyesi*, Trabzon, Murathan Yayınevi.
- PERERA, L. D. H. & LEE, G.H.Y. (2013), “Have Economic Growth and Institutional Quality Contributed to Poverty And Inequality Reduction in Asia?”, *Journal of Asian Economics*, vol. 27, pp. 71-86.
- RODRIK, D. (1997), “TFPG Controversies, Institutions and Economic Performance in East Asia”, *NBER Working Paper No: 5914*.
- SALA-I-MARTIN, X. (1997), “I Just Ran Four Million Regressions”, *NBER Working Papers No: 6252*.
- SONIN, K. (2003), “Why the Rich May Favor Poor Protection of Property Rights”, *Journal of Comparative Economics*, vol.31, no.4, pp. 715-731.
- SUSAM, N. (2016), *Kamu Maliyesi Temel Kavram ve Esaslar*, 2. Baskı, İstanbul, Beta Yayınları.
- SWIID, (2017), <http://fsolt.org/>. Erişim tarihi: 02 Kasım 2017.
- TAYYAR, A. E. (2011), *Türkiye’de Gelir Dağılımı ve Makro Ekonomik Faktörlerin Dağılımı Üzerine Etkisi: Bir Ekonometrik Analiz*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- TEBALDI, E. & MOHAN, R. (2010), “Institutions and Poverty”, *Journal of Development Studies Taylor & Francis Journals*, vol. 46, no. 6, pp. 1047-1066.
- TEYYARE, E. (2013), *Kriz, Kurumsal Kalite ve Ekonomik Büyüme İlişkisi*, Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Zonguldak.
- TUNCER, S.in (1970), *Gelirin Yeniden Dağılımı*, İstanbul, İktisadi Araştırmalar Vakfı.
- TÜRK, H.S. (1974), “Sosyal Hukuk Devleti”, *Halkevleri Dergisi*, C. 91, ss. 5-13.
- WORLD BANK (2000), *Making Transition Work for Everyone: Poverty and Inequality in Europe and Central Asia*, The World Bank, USA.
- YILDIRIM, S. (2010), “Kurumların Dinamik Yapısının Ekonomik Büyüme Üzerine Etkisinin Analizi”, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 10, Sy.3, ss. 111-126.
- YILMAZ, B. E. (2015), *Maliye*, İstanbul, Der Yayınları.
- ZHUANG, J., DIOS, E. & LAGMAN-MARTIN, A. (2010), “Governance and Institutional Quality and the Links with Economic Growth and Income Inequality: With Special Reference to Developing Asia”, *Asian Development Bank Economics Working Paper Series No: 193*.